

«Πέρα από την ίδια τη Χρυσή Αυγή ως οργανωμένο χώρο, υπάρχει κάτι ευρύτερο και κατά τη γνώμη μου πολύ "πέραν" του συμβατικού χώρου της Ακροδεξιάς», σημειώνει ο καθηγητής Πολιτικής Φιλοσοφίας Νικόλας Σεβαστάκης.

Η αφύπνιση του εθνικισμού

Συζήτηση για την πέραν της Χρυσής Αυγής διάχυση

Της **ΓΙΟΥΛΙΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

«Πιστεύετε ότι οι ιδέες της Χρυσής Αυγής έχουν διαχυθεί και σε άλλους χώρους, πέραν των ορίων του κόμματος;». Αυτό ήταν το ερώτημα που απευθύναμε στον Νικόλα Σεβαστάκη, συγγραφέα και καθηγητή Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στη Χριστίνα Κουλούρη, καθηγήτρια Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, και στον Δημήτρη Πλάντζο, καθηγητή Κλασικής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Πυροδοτήθηκε από τη σκέψη ότι ο διάχυτος ρατσισμός, η μισαλλοδοξία, η όξυνση του κλίματος, που πολλοί επισμαίνονται ως εξαιρετικά επικίνδυνα, δεν αφήνουν κανένα περιθώριο για εφουσασμό. Τι υπάρχει λοιπόν πέρα από τη Χρυσή Αυγή;

«Η Χρυσή Αυγή είναι η γνωστή οργάνωση με τις εγκληματικές απολήξεις και τα χαρακτηριστικά που παραπέμπουν στον εξτρεμιστικό φιλοναζιστικό χώρο. Η τομή της δολοφονίας Φύσσα, η απαγγελία σοβαρότατων κατηγοριών, οι προφυλακίσεις και τώρα η δική αφοροδύναμη με τη μία πλευρά του προβλήματος. Πέρα από την ίδια τη Χρυσή Αυγή ως σχηματισμό ή οργανωμένο χώρο, υπάρχει κάτι ευρύτερο και κατά τη γνώμη μου πολύ "πέραν" του συμβατικού χώρου της Ακροδεξιάς. Υπάρχει μια δυναμική δημιουργία συναισθημάτων και κοινωνικών ρητορικών που τοποθετούνται ανοικτά ή εκ του πλάγιου σε έναν ριζοσπαστικό εθνικισμό», απαντάει ο Νικόλας Σεβαστάκης.

Και εξηγεί: «Αυτός ο ριζοσπα-

στικός εθνικισμός συνδυάζεται με την απόρριψη της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας αλλά και διάφορες ηρωικές μυθολογίες ευφυΐας και αντίστασης. Συνδέεται, επίσης, με τη συστηματική παροχέτευση του αντισημιτισμού αλλά και την ενίσχυση του ρωσικού μύθου, της αντίληψης δηλαδή ότι οι φυσικοί σύμμαχοι της χώρας βρίσκονται είτε εκτός είτε στους "μεγάλους" ανταγωνιστές-εχθρούς της Δύσης. Ο ριζοσπαστικός εθνικισμός με προσφύσει από τις μνή-

«Η Χρυσή Αυγή ήταν και είναι εξτρεμιστική εκδοχή ιδεών, λόγων και πρακτικών που ενυπάρχουν νομιμοποιημένα στην ελληνική ζωή».

μες της παλαιάς άκρας Δεξιάς και από τα όψιμα κινηματικά ήθη της άκρας Αριστεράς είναι χώρος υπαρκτός και ισχυρός. Υπερεκπροσωπείται ως γνωστόν στα κοινωνικά μέσα αλλά τον συναντούμε και στην καθημερινότητα ως κομμάτι της ελληνικής ιδεολογίας και των κοινότητων λόγων της. Η Χρυσή Αυγή ήταν και είναι μια εξτρεμιστική εκδοχή ιδεών, λόγων και πρακτικών που ενυπάρχουν νομιμοποιημένα στην ελληνική ζωή».

Η Χριστίνα Κουλούρη δίνει την ιστορική διάσταση: «Τα στοιχεία που αναγνωρίζουμε στην ιδεολογία της Χρυσής Αυγής δεν προέρχονται από παρθενόγενεση. Έχουν υπάρξει, με διαφορετικές μορφές και άλλη ίσως ένταση, από πολλές δε-

καετίες. Στην ουσία προέρχονται από τον Μεσοπόλεμο και μετά. Να μην ξεχνάμε ότι στην Ελλάδα είχαμε δύο δικτατορίες: τη δικτατορία του Μεταξά πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, φασίζουσας ιδεολογίας ξεκάθαρα, και την πολύ πιο πρόσφατη δικτατορία των συνταγματαρχών, η οποία επίσης είχε πολλά στοιχεία φασισμού. Υπάρχει ένας συγκριτικός διαφόρων στοιχείων τα οποία προέρχονται μεν και από άλλες πηγές εκτός Ελλάδος, αλλά προσαρμόζονται και στα ελληνικά ιστορικά δεδομένα. Η Χρυσή Αυγή, λοιπόν, θεωρώ ότι είναι επίγονος της απριλιανής δικτατορίας και δεν είναι τυχαίο ότι και οι ίδιοι οι εκπρόσωποι της αναφέρονται στους δικτάτορες με θαυμασμό. Τους αναγνωρίζουν ως ιδεολογικούς τους συγγενείς».

Βία και μιλιταρισμός

«Από ένα σημείο και έπειτα όμως, πολλά από αυτά που βλέπουμε στη Χρυσή Αυγή άρχισαν να διακρίνονται οριζόντια στο πολιτικό φάσμα. Ακούει κανείς να διατυπώνονται απόψεις αρκετά συγγενείς σε άλλους πολιτικούς χώρους και μέσα στην κοινωνία. Μπορούμε να απομονώσουμε κάποια στοιχεία όπως ο αντισημιτισμός ή ο ρατσισμός. Εκεί επίσης προηγήθη μια νομιμοποίηση θα έλεγα του ακροδεξιού πολιτικού λόγου, ήδη από τη συμμετοχή του ΛΑΟΣ στη συγκυβέρνηση. Τα στοιχεία, βέβαια, που διαφοροποιούν αυτό που εκπροσωπείται από τη Χρυσή Αυγή είναι η βία και ο μιλιταρισμός. Και κάτω από τον όρο "μιλιταρισμός" εντάσσουμε αξίες και συμπεριφορές. Και τη λατρεία του στρατού και την υιοθέτηση στρατιωτικών πρακτικών».

Η κρίση και ο εθνικός ναρκισσισμός

Ο **Δημήτρης Πλάντζος** έχει ασχοληθεί στο πεδίο της έρευνας του με το πώς οι ναζί στην Ελλάδα, όπως και στη Γερμανία του Μεσοπολέμου, χρησιμοποίησαν την κλασική αρχαιότητα ως άλλοθι επιβολής των δικών τους ιδεών. Αυτό που σήμερα τον ανησυχεί περισσότερο είναι «η εμπέδωση του ήθους των διακρίσεων, των αποκλεισμών, η εμπέδωση της λογικής περί κοινωνικής ιεράρχησης, των φύλων, των φυλών και πέρα από τη Χρυσή Αυγή, πέρα από τη λεγόμενη ακροδεξιά σε άλλους χώρους και σε πολλές ηλικίες. Υπάρχει διάχυση», τονίζει.

Είναι η κρίση η αιτία; Τον ρωτάω. «Έχει βοηθήσει πολύ. Λειτουργήσε σε πολλούς χώρους ακόμα και σε κόμματα ως άλλοθι για την αναβολή πολιτικών συζητήσεων. Δηλαδή, να δούμε πρώτα την οικονομία και μετά τα υπόλοιπα. Ακόμα και η σημερινή κυβέρνηση λέει ότι η αριστερή ατζέντα μπορεί να περιμένει λίγο. Αρα θα έλεγα ότι η κρίση λειτουργήσε και λειτουργεί ως άλλοθι για την αναβολή καιρικών συζητήσεων για την ουσία της πολιτικής στην Ελλάδα. Για τον τρόπο με τον οποίο ζει και προχωρά η χώρα».

Μυθολογήματα

«Αλλά φυσικά η διάχυση των ιδεών της Χρυσής Αυγής και η γοητεία που ασκεί κυρίως στους νέους δεν είναι αποτέλεσμα της κρίσης».

Η αποκρουστική ατζέντα της ελληνικής ακροδεξιάς εμπεδώνεται και με την κλασική αρχαιότητα ως όχημά της, κολακεύοντας δηλαδή το ακροατήριό της με μυθολογήματα περί διαχρονικής εθνικής μοναδικότητας. Πρόκειται για συστηματική τόνωση του εθνικού μας ναρκισσισμού. Και οι εθνικιστικές ιδέες με τη λαϊκιστική τους εκδοχή κυρίως, ανθούν σε εποχές κρίσης. Η Ελλάδα σήμερα κατηγορείται όχι μόνο για τον τρόπο με τον οποίο διαγιγνώσκει τον νεωτερικό της βίο, αλλά και για τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται την κλασική της κληρονομιά. Είναι εύλογο ότι όποιος κολακέψει τους Έλληνες με το να τους τονίσει τη διαχρονική τους αξία, θα έχει απήχηση».

«Είναι εύλογο ότι όποιος κολακέψει τους Έλληνες με το να τους τονίσει τη διαχρονική τους αξία, θα έχει απήχηση».

Η αναμέτρηση με τα φαινόμενα αυτά είναι μια δύσκολη διαδικασία και σίγουρα πάει πολύ μακρύτερα από τη δική της Χρυσής Αυγής που ξεκινάει στις 20 Απριλίου.

«Η διάγνωση και ο αγώνας εναντίον αυτών των τερατογενέσεων απαιτεί κάτι παραπάνω από έναν φωνακλάδικο αντιφασισμό: χρειάζεται προσπάθεια για την ανασύσταση μιας πολιτικής κοινότητας πέρα και έξω από τις εμφύλιες λογικές και τους ψευδολυτρωτικούς εθνικισμούς της κρίσης», επισφαιρίζει ο Νικόλας Σεβαστάκης.

«Χρειάζεται, δηλαδή, έναν χώρο έλλογης αντιπαλότητας και συνεργασίας, έναν χώρο πολιτικών συμβιβασμών που θα απαντούν σε ένα βαθμό και στο κοινωνικό ζήτημα το οποίο οξύνθηκε όλα αυτά τα χρόνια. Ο εθνορατσισμός δεν συνιστά φυσικά αυτόματο προϊόν ή μηχανική συνέπεια ενός οικονομικού ή ταξικού προβλήματος. Δεν είναι κατά συνέπεια υπόθεση μιας ιαματικής κοινωνιολογίας ή μιας "ηθικής" παιδαγωγικής. Αλλά τόσο η πολιτική κρίση όσο και η κοινωνικοοικονομική καταβύθιση βοηθούν στη διάχυση του χρυσαιγιτισμού και διευρύνουν την περιμετρή του στα λαϊκά και μεσαία στρώματα. Σε βάθος χρόνου θα κριθούν οι απαντήσεις όλων, πολιτικών δυνάμεων και αναλυτών αλλά και των ίδιων των πολιτών της χώρας».